

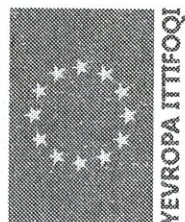
ЎЗБЕКИСТОНДА СУВДАН
ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАЛАРИНИНГ
ОММАВИЙ АХБОРОТ
ВОСИТАЛАРИДА ЁРИТИЛИШИ

Наргис ҚОСИМОВА

**ЎЗБЕКИСТОНДА СУВДАН
ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАЛАРИНИНГ
ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИДА
ЁРИТИЛИШИ**

Ўқув-амалий қўланма

Европа Иттифоқи

Марказий Осиё минтақавий
экологик маркази

Ўзбекистон журналистларини
қайта тайёрлаш маркази

Ўзбекистон Республикаси
«Сувчи» жамоат бирлашмаси

Чўлпон номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи
Тошкент — 2018

УЎК 628.17(575.1):366.636(07)
КБК 26.22(5Ў)
76.0(5Ў)
Қ 61

Расмий тақризи:

Саидрасул Сангинов – Экоҳаракат Марказий Кенгаши Ижроия
қўмитаси раисининг ўринбосари;

Тоҳир Мажидов – Ўзбекистон Республикаси «Сувчи» жамоат
бирлашмасининг раиси;

Беруний Алимов – Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университетининг
халқаро журналистика факультетининг катта ўқитувчиси, ф.ф.н.

Масъул муҳаррир:

Гулнора Бобожонова – ф.ф.н., Ўзбекистон журналистларини қайта
тайёрлаш маркази директори

Муҳаррир:

Дармон Ибрагимов

Қосимова Н.С.

Ўзбекистонда сувдан фойдаланиш масалаларининг оммавий
ахборот воситаларида ёритилиши [Матн]: ўқув-амалий қўллан-
ма/ Н. Қосимова. Марказий Осиё Минтақавий экологик мар-
кази Ўзбекистон, журналистларни қайта тайёрлаш маркази. –
Т.: Чўлпон номидаги НМИУ, 2018. – 1018 б.
ISBN 978-9943-5380-9-2

Ўқув қўлланма Марказий Осиё минтақавий экологик маркази
қўмағида Ўзбекистон журналистларини қайта тайёрлаш маркази то-
монидан Европа Иттифоқининг «Ўзбекистоннинг қишлоқ жойла-
рида сув ресурсларини барқарор бошқариш» лойиҳасининг бир
қисми бўлган «Ўзбекистонда сув ва агроф-муҳит масалалари бўйича хабар-
дорликни ошириш ҳамда ҳамкорликни ривожлантириш (UzWaterAware)»
йўналиши доирасида тайёрланди. У Европа Иттифоқи ўқув қўлланма маз-
мунига жавобгар эмас, сув муаммолари ва сувдан фойдаланиш мавзусини
ёритадиган ва фаолият юритаётган журналистлар, журналистика факульте-
тиларининг талабалари, экологлар, ўқитувчилар, мутахассислар, нодавлат
нотижорат ташкилотларнинг вакиллари, фаоллар учун мўлжалланган.

УЎК 628.17(575.1):366.636(07)
КБК 26.22(5Ў)/76.0(5Ў)

© Қосимова Н.С., 2018
© Чўлпон номидаги НМИУ, 2018

ISBN 978-9943-5380-9-2

СЎЗБОШИ

«Сув – сенинг на таъмин, на рангинг, на ҳидинг бор, сени
таъминлайди ҳам қийин. Сенинг нимагингени билмай туриб
лаззат олсан киши. Сен нафақат яшаш учун зарурсан, сен ҳаёт-
нинг ўзисан. Сендан бутун мавжудот баҳра олар. Сен куч ва жис-
мимизни қайта тиклайсан. Сенинг меҳрибонлигинг ила сунган юрак
чашмаси яна қайта эшигин очар».

Антуан де Сент Экзюпери

Сув озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш, соғлиқни сақлаш,
муносиб ҳаёт кечириш ва инсоният тараққиётининг асосий манбаи-
дир. Жаҳонда тоза ичимлик суви захираларининг тугаш хавфи тобо-
ра ошмоқда. Иқлим ўзгариши муаммоси Ўзбекистонга ҳам ўз таъси-
рини кўрсатмай қолмайди. Содир бўлиши мумкин бўлган оқибатлар
қаторида қуйидагиларни кўрсатиш мумкин:

- сув ресурслари тақчиллигининг кучайиши;
- ўртача ҳароратнинг ошиши;
- ёнғингарчиликларнинг нотекис тақсимланиши – ёнғингарчилик-
ларсиз қурғоқчилик узоқ давом этиши ва бир мартада кўп миқдорда
ёнғингарчиликлар бўлиши;
- қишлоқ хўжалигида етиштириш учун мақбул экинлар таркиби
бутунлай ўзгариши;
- ҳарорат режими кучайиши натижасида аҳоли саломатлиги би-
лан боғлиқ муаммолар кўпайиши;
- ўсимликлар ва ҳайвонларнинг аксарият турлари яшайдиган аре-
аллар қайта тақсимланиши, демак, экологик жараёнлар, бериладиган
маҳсулотлар ва бажариладиган функциялар тубдан ўзгариши;
- саҳролашиш жараёнларининг кучайиши, демак, яшаш ва хўжа-
лик юритиш мумкин бўлган ерлар камайиши;
- иқтисодиёт секторлари таъсирининг тўлиқ қайта тақсимлани-
ши ва бошқалар¹.

Албатта иқлим ўзгариши натижасида кўрилиши мумкин бўлган
зарарни ҳали ҳеч ким ҳисоблагани йўқ. Хўш, бизнинг фаолиятимиз
иқлим ўзгаришига таъсир кўрсатадими? Албатта, ҳа. Аввало, бу авто-
мобиллардан чиқаётган заҳарли газлар, нефть, газ, қўмир ва ўтинни

¹ Қосимова Н. Иқлим ўзгариши нега хавфли? http://ekolog.uz/article_view.php?id=174

МУНДАРИЖА

Сўзбоши.....	3
<i>I-мавзу.</i> Дунёда ва Марказий Осиёда сувдан фойдаланиш ва сувни тежаш борасидаги муаммолар.....	6
<i>II-мавзу.</i> Глобал иқлим ўзгаришининг сув ресурсларига таъсири.....	19
<i>III-мавзу.</i> Виртуал сув ва унинг аҳамияти.....	35
<i>IV-мавзу.</i> Сувдан фойдаланиш: ҳуқуқий асос.....	41
<i>V-мавзу.</i> Сув ва ундан фойдаланиш: халқаро ҳамкорлик.....	52
<i>VI-мавзу.</i> Ўзбекистон ОАВда сувдан оқшона фойдаланиш ва сув ресурсларини бошқариш масалаларининг ёритилиши: мазмун, шакл, муаммолар ва тамойиллар.....	59
<i>VII-мавзу.</i> Журналист суриштируви — сув муаммоларини ўрганишнинг самарали усули сифатида.....	67
<i>VIII-мавзу.</i> Журналистнинг маълумотлар билан ишлаши (дата-журналистика) ва экологик ахборот визуализацияси.....	76
<i>IX-мавзу.</i> Фейкньюс ва фактчекнинг: сув ҳақида ёлгон ахборот ва уни текшириш усуллари.....	88
<i>X-мавзу.</i> Ахборот манбалари билан ишлаш қоидалари ва журналистга қўйиладиган талаблар.....	95
Глоссарий.....	104
Фойдаланилган ва фойдали адабиётлар.....	106

Наргис КОСИМОВА

ЎЗБЕКИСТОНДА СУВДАН ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАЛАРИНИНГ ОММАВИЙ АХБОРОТ ВОСИТАЛАРИДА ЁРТИЛИШИ

Ўқув-амалий қўламанма

Ўқув қўламанмада 113 та ҳаволадан фойдаланилди

Мухаррир Саидмурод Холбеков

Бадий муҳаррир Мафтун Вахобова

Техник муҳаррир Елена Толочко

Матн тереуви Гүлехра Азизова

Лицензия рақами АЛ № 163. 09.11.2009. Босишга 2018 йил 22 сентябрда рухсат этилди. Бичими 60×84/16. Offset қоғози. Times TAD гарнитураси. Шартли босма табоғи 6,28. Нашр табоғи 6,7. Адади 300 нуска. Шартнома № 82–2018. Буюртма № 51.

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигининг Қўлпон номидаги нашриёт-матбаа ижодий уйи техник ва дастурий воситалар базасида chop этилди. 100011, Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Телефон: (371) 244-10-45. Факс: (371) 244-58-55.